

* دستور العمل اجرایی پروژه تولید ترکیب ژنتیکی گوسفند گوشتی پربازده سال ۱۴۰۴

توجه: مطالعه این دستور العمل برای مسئولین پروژه و کارشناسان استانی؛ پیمانکاران و گله داران تحت پوشش ضروری بوده و عدم اطلاع از مفاد آن تحت هیچ شرایطی قابل توجیه نیست.

مقدمه:

با عنایت به اهمیت بحث رونق تولید با هدف کاهش وابستگی محصولات کشاورزی و مواد ژنتیکی وارداتی، ضروری است تولید نژادهای ترکیبی جدید گوسفند گوشتی تا تثبیت آنها انجام پذیرد. از سوی دیگر با توجه به شرایط فعلی و تجربه موجود در سال های اخیر و روند کاهشی اعتبارات، دستیابی به برنامه های توسعه ای نباید تنها با اتکا به اعتبارات ملی در نظر گرفته شود؛ لذا جهت تداوم اجرای پروژه ها تا حصول نتیجه؛ تلاش و همکاری معاونین محترم بهبود تولیدات دامی در کلیه استان ها برای جذب اعتبارات استانی و سایر منابع و بهره گیری از تجربیات عملی و توان کارشناسان دام سبک استان ضروری است.

ضرورت و اهمیت پروژه:

در حال حاضر مناسب ترین دام جهت تامین بخش مهمی از نیاز گوشت قرمز کشور؛ گوسفند می باشد. بهره گیری از علوفه مراتع و ضایعات کشاورزی مزارع که عمدتاً برای دام دیگری قابل استفاده نیست و همچنین ذائقه مصرف گوشت گوسفند و نیاز قربانی در اعیاد و مراسم مذهبی در ایران؛ از مهم ترین ویژگی های مهم پرورش این دام محسوب می گردد.

عملکرد تولیدی و تولید مثلی گوسفندان بومی برای پرورش در سامانه غیرمرتعی؛ برای پرورش دهنده نمی تواند بازدهی اقتصادی مناسبی را ایجاد نماید. بعبارت دیگر مجموع صفات مورد نیاز برای گوسفندان مناسب پرورش در سامانه غیر مرتعی؛ در گوسفندان بومی کشور وجود ندارد و چاره ای جز تولید نژادهای جدید با صفات مطلوب نیست؛ لذا این پروژه یکی از مهم ترین پروژه های بخش دام سبک کشور محسوب می شود.

الزام قانونی ایجاد ترکیب ژنتیکی جدید گوسفند پر تولید برای معاونت امور بهبود تولیدات دامی به شرح زیر:

1- بند ب ماده ۱۴ قانون افزایش بهره وری کشاورزی؛ مبنی بر خروج سالیانه ۳ میلیون واحد دامی متکی به مراتع کشور از عرصه مراتع و ظرفیت سازی پرورش ۳،۱ میلیون واحد دامی در خارج از مرتع. طبیعتاً نیاز مقدماتی تحقق این قانون؛ تولید گوسفندانی است که راندمان اقتصادی مناسبی را برای پرورش دهندگان در سامانه غیر مرتعی ایجاد نمایند.

2- ماده ۱۷ قانون نظام جامع دامپروری کشور به منظور حفظ و حراست از منابع ژنی دام های بومی کشور.

اهداف مهم و محوری پروژه ایجاد ترکیب ژنتیکی جدید گوسفند گوشتی:

- 1- بستر سازی جهت کاهش پرورش گوسفند در مراتع در جهت کاهش فشار چرا بر مراتع
- 2- ساماندهی حرفه گوسفندداری در سامانه های غیر مرتعی از طریق اقتصادی نمودن تولید با کاهش هزینه ها و افزایش درآمد و در نتیجه افزایش بهره وری به ازاء هرراس مولد با بهبود شاخص هایی مانند:

افزایش چندقلوزایی؛ بهبود صفات مادری؛ داشتن سرعت رشد و ضریب تبدیل مناسب؛ غیر فصلی نمودن تولید مثل و زایش؛ بهبود کیفیت لاشه؛ حذف و یا کاهش دنبه بدون افزایش چربی لاشه، توزیع مناسب چربی در گوشت (ماربلینگ)، افزایش متوسط تعداد زایمان در سال.

نتیجه مورد انتظار پس از انجام پروژه ایجاد ترکیب ژنتیکی جدید گوسفند گوشتی:

- 1- ایجاد ترکیب یا ترکیب های ژنتیکی جدید بر پایه نژادهای بومی کشور (حفظ ذخایر ژنتیکی گوسفندان بومی به شکل پایدار و اقتصادی) و بهره گیری از برخی صفات مطلوب نژادهای گوسفند خارجی متناسب با نیاز بازار .
- 2- ارتقاء صفات تولیدی و تولید مثلی با حفظ سازگاری محیطی گوسفند
- 3- جلوگیری از آمیخته گری های بی هدف و بدون برنامه و کمک به خروج دام مازاد از مراتع

شیوه اجرا: انتخاب صحیح پیمانکار و انعقاد قرارداد با مهر و تأیید سازمان جهاد کشاورزی استان جهت اجرای عملیات پروژه اعم از ثبت مشخصات، همزمان سازی فحلی، تلقیح مصنوعی، ثبت رکوردهای زایش و اوزان مختلف در سامانه نرم افزاری جامع اصلاح نژادی

ماده ۱: شرح وظایف معاونت بهبود تولیدات دامی استان در پروژه تولید ترکیب ژنتیکی گوسفند پر بازده:

- 1- توجیه بودن معاون بهبود تولیدات دامی؛ مسئولان و کارشناسان دام سبک در خصوص برنامه؛ اهداف؛ ضرورت و شیوه اجرای پروژه تولید ترکیب ژنتیکی گوسفند پر بازده.
- تبصره: در صورت نیاز به آموزش یا برگزاری جلسه توجیهی در اسرع وقت با مرکز اصلاح نژاد و بهبود تولیدات دامی مکاتبه شود. عدم مکاتبه به مفهوم عدم نیاز آموزشی تلقی می گردد. پیگیری در این خصوص از وظایف مسئولین دام سبک استان می باشد.
- 2- **با توجه به هدف پروژه که سنتز نژاد می باشد** ضرورت دارد به تعداد حجم عملیات تعیین شده، از گله هایی با حداقل ۲۵۰ راس میش مولد بومی؛ تحت پوشش قرار گیرند و گله داران؛ ضمن برخورداری از دانش کافی پرورش گوسفند در ارتباط با عملیات اصلاح نژاد تولید ترکیب ژنتیکی کاملاً مطلع باشند. لذا در قدم اول باید اطلاعات میش های مولد بومی گله های متقاضی اجرای طرح، توسط پیمانکاران یا شخص معرفی شده از طرف گله دار، در سامانه نرم افزاری اصلاح نژاد ثبت گردد؛ در غیر این صورت از ادامه همکاری باز خواهند ماند. همچنین بهره گیری از خویش پیمانکاری برای گله داران توانمند در ورود اطلاعات در سامانه نرم افزاری و انجام عملیات امکان پذیر می باشد .
- 3- انتخاب صحیح پیمانکار (تحصیل کرده دامپروری و دارای سوابق اجرای عملیات اصلاح نژادی) و انعقاد قرارداد با مهر و تایید سازمان جهاد کشاورزی استان.
- 4- نظارت بر عملیات اجرایی پروژه تولید ترکیب ژنتیکی گوسفند پر بازده شامل کلیه موارد ذکر شده ذیل می باشد:

انتخاب گله دار؛ مدیریت پرورش گله اعم از تغذیه، بهداشت و جایگاه؛ انتخاب مناسب ترین میش ها از نظر وضعیت نمره بدنی برای همزمانی؛ نصب پلاک گوش و ثبت مشخصات میش ها در سامانه برنامه جامع اصلاح نژاد، ثبت رکورد وزن میش ها قبل از همزمان سازی فحلی، انجام عملیات همزمان سازی فحلی؛ انجام عملیات تلقیح یا جفت گیری؛ نظارت جهت به حداقل رسانیدن استرس های موجود در دوره پرورش بمنظور استحصال حداکثر آبستنی و حداقل ۴۰ درصد زایش از میش های تلقیح شده و ثبت اطلاعات زایش در سامانه نرم افزاری .

تبصره: سریال شماره های ۱۵ رقمی پلاک گوش دام ها توسط معاونت بهبود تولیدات دامی استانها مطابق با دستور العمل هویت گذاری از مرکز اصلاح نژاد باید دریافت گردد.

تبصره: گله دارانی که دارای شرکت حقوقی می باشند و امکان عقد قرارداد پیمانکاری را با تأیید جهاد استان داشته باشند می توانند بعنوان پیمانکار گله خود انتخاب شوند.

۵- نظارت بر انتخاب صحیح سامانه پرورشی گله دار توسط پیمانکار (سامانه روستایی- مزرعه ای یا بسته بدون چرای مراتع).

تبصره: توضیح اینکه گله های منتخب نباید گله کوچ رو و چرا کننده از مراتع باشد. این پروژه برای دامداران عشایری مورد تأیید نمی باشد.

۶- مسئول ناظر کلیه مراحل انجام صحیح عملیات پروژه .

تبصره: مسئولین پروژه در مرکز اصلاح نژاد و بهبود تولیدات دامی به عنوان ناظر عالی وظیفه بازرسی و نظارت در هر مرحله از کار را خواهد داشت و چنانچه روند صحیح انجام این پروژه را در هر مرحله از کار و به هر دلیلی مردود دانستند استان مربوطه از اجرای پروژه حذف خواهد گردید.

ماده ۲: شرح وظایف و دستورالعمل پیمانکاران استانی برای پروژه تولید ترکیب ژنتیکی گوسفند پر بازده:

۱- پیمانکاران باید کارشناس دامپروری با دانش فنی کافی جهت انجام امور اجرایی پروژه در اختیار داشته باشند.

پیمانکاران باید از برنامه؛ اهداف؛ ضرورت و شیوه اجرای پروژه تولید ترکیب ژنتیکی گوسفند پر بازده بصورت کامل اطلاع داشته باشند.

توجه: در صورت نیاز به آموزش یا برگزاری جلسه توجیهی در اسرع وقت با مرکز اصلاح نژاد و بهبود تولیدات دامی مکاتبه شود. عدم مکاتبه به مفهوم عدم نیاز آموزشی تلقی می گردد.

۲- پیمانکاران باید انجام کلیه مراحل عملیات مربوط به پروژه تولید ترکیب ژنتیکی گوسفند پر بازده از مرحله نخست تا پایان زایش و رکورد وزن پایان شیر خوارگی گله را تقبل نمایند.

عملیات پروژه تولید ترکیب ژنتیکی شامل: انتخاب گله دار؛ نظارت بر مدیریت پرورش گله اعم از تغذیه، بهداشت و جایگاه؛ انتخاب مناسب ترین میش ها برای همزمانی از حداقل یک ماه قبل از شروع عملیات همزمانی؛ خریداری و نصب شماره گوش های ۱۵ رقمی باتوجه به دستور العمل برنامه نرم افزاری جامع مرکز اصلاح نژاد همچنین ثبت اطلاعات و مشخصات میش های تحت پوشش برای همزمان سازی؛ انجام عملیات همزمان سازی فحلی؛ انجام عملیات تلقیح یا جفت گیری؛ نظارت بمنظور به حداقل رسانیدن استرس های موجود در دوره پرورش و استحصال حداکثر آبستنی؛ ثبت اطلاعات شجره، زایش و رکورد وزن پایان شیر خوارگی نتاج در برنامه نرم افزار جامع اصلاح نژاد مرکز.

تذکر: به منظور افزایش باروری و عدم زیان مالی گله دار، مولدینی که از طریق تلقیح مصنوعی بارور نشده اند در دوره بعدی فحلی با قوچ های برتر موجود در گله جفتگیری نمایند.

تبصره: سریال شماره های ۱۵ رقمی پلاک گوش دام ها توسط معاونت بهبود تولیدات دامی استان ها مطابق با دستور العمل هویت گذاری از مرکز اصلاح نژاد باید دریافت گردد.

3- پیمانکاران مسئولیت شناسائی گله داران توانمند جهت همکاری در اجرای پروژه، متناسب با توضیحات ارائه شده در شرح وظایف گله داران، با همکاری کارشناسان دام سبک استان و عقد قرارداد با ایشان را خواهند داشت. این گله داران باید از دانش فنی کافی، درارتباط با موضوع قرارداد و تاثیر انجام صحیح پروژه در موفقیت اقتصادی خودشان وسایر گله داران کشور برخوردار باشند، یا آموزش کافی توسط پیمانکار در این خصوص به ایشان داده شود.

4- چنانچه در بازدید های میدانی توسط ناظران عالی مرکز اصلاح نژاد؛ تشخیص داده شود پیمانکار اطلاعات فنی لازم در ارتباط با اجرای پروژه را ندارد؛ در هر مرحله از اجرای پروژه ؛ از ادامه همکاری حذف خواهد شد و مسئولیت ضرر و زیان ناشی از این موضوع متوجه پیمانکاران بوده و معاونت بهبود تولیدات دامی استان در این خصوص پاسخ گو خواهند بود.

5- وظیفه تهیه اسپرم نژاد رومانف برعهده پیمانکار پروژه با نظارت معاونت بهبود تولیدات دامی استان خواهد بود. محل تهیه اسپرم منجمد شرکت های بخش خصوصی مورد تایید می باشد. دام های بومی از طریق عملیات تلقیح مصنوعی لاپاراسکوپی (اسپرم منجمد) یا سرویکال (اسپرم تازه) یا جفت گیری طبیعی (در صورت موجود بودن قوچ خالص ثبت شده رومانف) بارور خواهند گردید.

6- پیمانکاران در روش لاپاراسکوپی و سرویکال ؛ متعهد حداقل ۴۰ درصد زایش از میش های تلقیح شده از گله های تحت پوشش خواهند بود. نظارت پیمانکار بر عملکرد گله داران از یک ماه قبل از همزمانی و تایید میش های سالم با اسکور بدنی مناسب حدود ۲٫۵ تا ۳ شروع و تا مرحله زایش و ثبت رکورد های سه ماهگی ادامه خواهد یافت.

7- پیمانکاران موظف هستند رایانه وهمچنین لوازم استاندارد مورد نیاز برای تلقیح مصنوعی، ثبت مشخصات و رکوردگیری اعم از ترازوی توزین بره و باسکول را در اختیار داشته باشند.

8- پیمانکاران موظف هستند کلیه اطلاعات و صفات رکوردگیری شده را ثبت و در سیستم نرم افزاری جامع اصلاح نژادی وارد نمایند.

صفات مندرج در سامانه برنامه جامع نرم افزار اصلاح نژاد دام شامل: تاریخ تولد ، وزن تولد، تاریخ از شیرگیری ، وزن از شیرگیری، تاریخ تلقیح، وزن زمان تلقیح میش ، وزن میش هنگام از شیرگیری بره، تاریخ زایش، سن زایش اول، تاریخ و علت حذف، تعداد بره ها درهر زایش، تعداد بره های شیر گیری شده به ازای هر راس مولد می باشد.

ماده ۳ : شرایط و شرح وظایف گله داران طرف قرارداد پروژه تولید ترکیب ژنتیکی گوسفند پر بازده:

- 1-** توجیه بودن گله داران از برنامه؛ اهداف ؛ ضرورت و شیوه اجرای پروژه تولید ترکیب ژنتیکی گوسفند پر بازده.
 - 2-** به تعداد حجم عملیات تعیین شده، گله داران باید حداقل ۲۵۰ راس دام مولد بومی دراختیار داشته باشند.
- تبصره- اجرای این پروژه در استان با همکاری گله داران متقاضی انجام می پذیرد. بدیهی است این گله داران باید در صورت لزوم در تامین هزینه های عملیات مشارکت نمایند.

- 3- گله داران طرف قرارداد باید ضمانت های لازم برای دستیابی به ۴۰٪ زایش از میش های تلقیح شده را از پیمانکاران طرف قرارداد با تایید مسئولین دام استان، دریافت دارند. ضرر و زیان ناشی از عدم دستیابی به این میزان زایش متوجه پیمانکاران خواهد بود و مرکز اصلاح نژاد به عنوان ناظر عالی مسئولیتی در این خصوص ندارد.
- 4- گله داران متقاضی همکاری با این پروژه باید پروانه بهره برداری یا تاسیس (در حال اجرا) پرورش گوسفند؛ مناسب برای روش پرورش روستایی-مزرعه ای یا بسته (بدون اتکاء به علوفه مرتع) را در اختیار داشته؛ عبارت دیگر باید مالک ساختمان و تاسیسات با توجه به ظرفیت پیشنهادی و مورد تقاضا باشند.
- 5- گله دار یا یکی از اعضاء خانواده دارای حداقل مدرک تحصیلی دیپلم متوسطه باشند و حداقل ۵ سال تجربه عملی در زمینه پرورش گوسفند داشته باشد.
- 6- گله دارانی که دارای زمین مناسب برای علوفه کاری در اختیار داشته باشند در اولویت هستند. هر هکتار کشت آبی به ازاء ۵۰ راس میش مولد و هر هکتار کشت دیم برای ۲۵ راس میش مولد در نظر گرفته میشود.
- 7- پروتکل اجرای عملیات تلقیح مصنوعی به روش لاپاراسکوپی و سرویکال قبل از اجرای عملیات از شرکت پیمانکار دریافت شده؛ و گله ها بر اساس پروتکل ارائه شده آماده و انتخاب گردند. گله داران موظف به تایید و رعایت بندهای پروتکل عملیات همزمانی و تلقیح مصنوعی طبق برنامه و در مقاطع زمانی مناسب خواهند بود.
- 8- تایید گله داران بر اطلاعات ارسالی گله خویش توسط پیمانکار؛ در پایان هر مرحله از اجرای عملیات؛ جهت ثبت در نرم افزار جامع مرکز اصلاح نژاد باید انجام پذیرد.

جدول هزینه به ازای هر رأس میش مولد در سال ۱۴۰۴ - پروژه تولید ترکیب ژنتیکی گوسفند پربازده

ردیف	عنوان فعالیت	شاخص فعالیت	اعتبار به ازای هر رأس (هزارریال)
۱	هویت گذاری و ورود اطلاعات به سامانه	رأس	۵۰۰۰
۲	خرید سیدر یا اسفنج و هورمون	به ازای هر رأس	
۳	همزمان سازی فحلی	رأس	
۴	تلقیح مصنوعی به روش لاپاراسکوپی یا سرویکال	رأس	
۵	رکوردگیری و ورود اطلاعات رکورد به سامانه نرم افزاری	رأس	
۶	لوازم مصرفی، کسورات، بیمه، مالیات و پیش بینی نشده	رأس	
۷	**خرید اسپرم	رأس	

تبصره: تعیین ریز هزینه کرد عملیات اصلاح نژاد دام سبک (پروژه تولید ترکیب ژنتیکی گوسفند پربازده) با توجه به اعتبارات تخصیصی استانی و سایر شرایط و مقتضیات استان، بر عهده معاونت بهبود تولیدات دامی استان می باشد.

**قابل ذکر است اسپرم رومناف در بانک ژنی مرکز اصلاح نژاد دام موجود بوده و استان های دارای پروژه جهت دریافت اسپرم، با گروه دام سبک مرکز هماهنگی لازم را انجام دهند.